

Avgust Senoa:

Berač Luka

Povest iz vaškega življenja

16

Starec je ostal sam v sobi. Polna glava mu je klonila na stol, kmalu začne na stolcu sedeči Pavlekovič vleči dreto. Mikica se poda z junaškim zamahom iz hiše na pot. Kum Pavlekovič je imel v svoji pivnici dovolj močno kapljico, a Mikica, sedeč v sobi, niti čutil ni njene moči. Pod jasnim nebom je začelo vino z njim borbo. A pisarček je bil dovolj dober znanec Vinka Loziča, pa se je otepal dovolj junaško tega starega goljufa. Noge so mu vedno bolj klecale, glava mu je kimala kakor mak v vetru, a tudi pot mu je bila danes preozka, ker je zadeval ob same vogle, vendar se je privlekel srečno do mesta, kjer se križata poljska pota. Tam je stalo rdeče pobarvano razpelo, pod njim priprost klečalnik, očiten znak, da leži Jelenje v okraju krščanskega sveta. Pisar upre oči v razpetega Boga, pod katerim je visel venec ovenelega poljskega cvetja, zamahne z roko ter sede na klečalnik. Položi klobuk poleg sebe na zemljo, upre lakta na kolena in začne buljiti sklonjene glave v tla. Tako je sedel pol ure. Veter je pihljal preko njegovega čela — in to mu je prijalo. Prehlada se mu ni bilo bati. Bil je sicer pohabljenec, vendar mu ni nič škodovalo. Mikica je bil kakor maček, kateri prileti vedno na tace, četudi si ga vrgel iz visokega stolpa. Pisar nekoliko zadremlje. Iz vasi prodira do njega skozi sen lajež psov, vik vaške dece, gaganje gosi, a ta šum ga je še bolj uspaval. Naenkrat ga prebudi ropot. Kmečki voz se je peljal mimo njega. Mikica dvigne nos kvišku, odpre oči ter zazdeha. Okolico je zajel mrak. Pisar se hitro pokrije. Streslo ga je. Nekoliko daleč proč od njega se dvigajo izza grma vaške kolibe, tu in tam je videti iz motne črnsive kopice hiš kako luč. Pisar se dvigne, napravi dva do tri korake, zatem se ustavi. Kakor da se je zamislil, kakor da ne zna, po kateri poti naj krene. Nedaleč je zašumela skozi večerni mir Sava, tekoč tankaj nekje za vrhjem. Mikica pogleda na ono stran. Za vrhmi je nekaj zažarelo. Ha! Ciganski ogenj. Da! Konica črnega šotora se prikaže iz vrbja. Mikica se vzdrami. Bržkone mu je šinila »pametna misel« v glavo. S krohotom se zasmije, zamahne razpetemu Bogu: Zbogom! in krene proti vrbovju po poti ciganskega zaklonišča. Na plitvem produ proti Savi stoji umazan šotor, a za njim voz, pred njim pa gori velik ogenj. Z voza je viselo nekaj capastih plaht ter rdeča blazina, po kateri se preriva temnopolta deca. Po produ pred šotorom se je zleknil cigan ter zaspal. Pri plamenu je čepela grda starka, mešajoč s kuhalnico po loncu kašo ter pušče pipico. Nekoliko dalje od šotora je privezano za vrbo suho kljuse. Kakor hitro zašumi grmovje, dvigne ciganka glavo, da vidi, kaj da je. Rumeni ogenj ji ožari lice. Na mah postavi pipico na zemljo ter pobesi glavo. Iz grma stopi pred njo Mikica. Starka, zapazivši pred seboj dobrega znanca, pokaže snežnobe zobe izza brkatih ustnic in hitro pograbi pipo.

»Ha, božja ti pomoč! Naprej, naprej! Gospodar Mikica! Kaj te je dovedla noč pred Katin šotor? Kaka božja sreča, ker si nas gole in lačne sirote poiskal na kraju, kjer čepimo v rosi.«

»Bolj tiho, Katra!« šepne pisar in pokaže z roko na spečega cigana, »jaz potrebujem tebe.«

»Mene? Glej, glej! Kako čudo! E, da sem mlada oj, oj! Ali — —.« Tedaj opazi starka, kako kukajo ciganci z voza v prišleca. Srdito zamahne s pipico, sikne cigansko kletvico, na mah zakopljejo cigančici svoje kosmate glave v blazine.

»Striček, dušica! Katera rana te boli? Ne boj se cigana. On smrči. Vrnil se je z dolgega pota, s sejma v Bistrici. Govori, duša, Mikica!«

Pisar se spusti poleg starke na tla, si zažge smotko ob ognju in zamomlja:

»Katra! Hočeš li denarja?«

»Neumno vprašaj, sladki gospod, daj krajcar,

sprejem deset udarcev, daj groš, sprejem jih pet in dvajset, pravi cigan.«

»Na, poglej,« reče pisar in privleče iz žepa srebrni forint in ga dvigne z dvema prstoma, da se je čudovito svetlikal v ognju.

Ciganki se zakrešejo oči, hitro seže po novcu, a pisar izmakne roko in reče med smehom:

»Počasi, Katra! Najprej se morava pogoditi. Roka roko umiva.«

»Kaj pa naj stori baba Katra? Ali ti naj prerokuje z roke, ali nekaj skuha za dekleta, ali ti prežene uroke, ali ti naj napove srečo s kart?«

»Nič kaj takega. Sedaj boš slišala. Pazi, ti za bičavam. Da ti ne uide skozi zobe kaka napačna beseda, ker sicer bo imel opravek vaški pandur. Jaz vem za vse tvoje zvijače in lopovščine.«

»Ti si vendar ciganku kum, Mikica. Nikoli ni izdal cigan kuma.«

»Pa dobro. Martin v vasi je dobro stoječ človek. To veš.«

»Znam, znam, gospod, njegova sreča nima dna.«

»Vidiš, ravno radi tega mi je žal. Ne trpim ga. Ohol je, misli, da je gospod, ta priprosti možic in gleda na nas druge, kakor da smo njegovi kužki. Zagotavljam ti, ne trpim in ne trpim ga.«

»Saj ga ni treba trpeti, Mikica, saj ti ni brat.«

»Jaz mu želim slabo.«

»Pa privošči mu i zlo.«

»Hočem, a nočem sam.«

»S kom pa?«

»S teboj, starka Katra.«

»Kaj naj storim?«

»Martin ima lepo živino. Veliko je vredna, mnogo mu nosi. Pol svojega imetja je izdal za živino, a živina mu pomaga kupovati zemljo!«

»Ah!« Kima ciganka.

»Razumeš, ciganka? Ako bi on zgubil živino, bil bi ob mnogo. Ali ukrasti je ni mogoče.«

»Vem. Krava je velika, nima prostora v torbi. Ti misliš, kum, Katra je čarovnica, pa zna vsakemu zamesiti svoje. Kaj ne?«

»A da,« potrdi Mikica.

»Nočem,« reče Katra, tlesne z jezikom in zavrti glavo.

»Zakaj?«

»Eh! Pri Martinu so popadljivi psi. Če bi nas cigane zgrabili, hudo bi bilo za nas. Vse bi nas nagnali. V mestu itak ne smemo ostati, v županijo ne smemo, niti na nebu niti na zemlji bi naj ne imel cigan prostora, ampak samo v Savo bi se moral vreči.«

»Oh! Oh! Glej svetnico Katro. Hočeš? Ali če ti dam deset takih forintov, pravih srebrnih forintov?«

»Deset, praviš,« reče starka, »seveda ne, ne, ne...«

»Ne! Pa dobro. Sodnik v županiji bo zvedel vse, a predvsem ono, kako je deklet Jana v Sv. Klari zgubila dete. Kaj pa praviš sedaj, kumica?«

Katra zadrhteče, skloni glavo, stisne zobe in ošine jezno pisarja izpod oči.

»No?« vpraša Mikica čez nekaj časa.

»Hočem,« zamrmra ciganka, »daj aro.«

Mikica položi ciganki dva forinta na roko. »Evo, ko boš izvršila, jih bo še osem. Ali ti je prav?«

»Dobro. Samo da se mi ne zlažeš?«

»Jaz? Lahko noč, starka!«

»Lahko noč!«

Mikica se dvigne in krene zopet proti vrbini. Ciganka pa obide z očesom vso okolico, če je ni kdo opazoval, zaveže hitro aro v robec in ga porine v nedrje.

(Dalje sledi)

Vse šolske potrebščine

dobite najceneje in najboljše v prodajalnah

Tiskarne sv. Cirila v Mariboru in Ptuj!

Mož, ki ne more umreti

Pred znanstveniki je vstala nova uganka o življenju v osebi ogrskega kmeta Janeza Koevecza, ki sedaj vzbuja splošno pozornost. Mož je namreč že trikrat umrl, pa je še vedno živ. Prvič je umrl med vojno. Pobrali so ga na bojišču in ugotovili njegovo smrt. Z mnogimi drugimi mrtveci so ga položili v skupni grob, toda preden so grob zakopali, se je prebudil in prosil za požirek vode. Drugič je umrl pred petimi leti v neki bolnišnici. Dva dni je ležal na mrtvaškem odru, ko pa so ga položili v krsto, da bi ga odnesli v grob, se je prebudil — in ostal pri življenju. Tretjič je umrl nedavno. V njegovi postelji so ga našli »mrtvega«. Njegove sinove je čudna preteklost očeta izučila in so čakali s pogrebom. V resnici se je čez dva dni spet prebudil — tretjič je ušel svojemu pogrebu.

Ob pogledu na zaklad znorel

V vzhodnogališki vasi Dolini je osemleten deček pri igri v neki peščen jami našel železno skrinjico, ki jo je ponesel očetu. Skrinjica je bila do vrha napolnjena z zlatimi predmeti in nakitom. Ob pogledu na to bogastvo je mož znorel, stekel glasno kričel s skrinjico skozi vas in pri tem ljudem divje grozil. Morali so ga nazadnje zvezati in predati zavodu, zaklad pa je zaplenila policija.

Vse življenje je beračil

V neki londonski ubožnici je umrl neki 96 letni berač, ki je vse svoje življenje prosjačil. S šestim letom se je podal na ulico, kamor so ga poslali starši. Beraške mu poklicu se je tako privadil, da se mu ni hotel več izneveriti. Berač je bil trikrat oženjen in je ustanovil pravo dinastijo, ki živi vsa od beračenja. — Pokojnikovi otroci in vnuki prosjačijo po preizkušenih načelih utemeljitelja »beraške dinastije« in se vsi hvalijo, da se jim godi izvrstno.